

De 10 basisrechten van elke actievoerder

Opkomen voor je mening is een fundamenteel recht. En er zijn veel manieren om dat te doen. Je kunt betogen, een sit-in organiseren, een bordje dragen, een flyer uitdelen, een slogan scanderen, enzovoort.

Wees je bewust van je rechten als actievoerder en verdedig de dingen die jij belangrijk vindt.

- 1** Je **recht op vrije meningsuiting en vereniging** staat in de Grondwet. Dus ook je recht om pamfletten uit te delen, te betogen, slogans te scanderen enzovoort. De Grondwet staat hoger dan een politiereglement, dus laat je niet te snel intimideren.
- 2** Actievoeren doe je **nooit alleen**. Laat je daarom niet isoleren en houd je ogen en oren goed open. Bescherm de mensen rondom je en kom ook op voor hun rechten. Bij moeilijkheden met de politie kunnen actievoerders dienstdoen als getuigen.
- 3** De politie in uniform of in burger mag alleen je **identiteit controleren** met een wettige reden, maar is niet verplicht om je die reden te vertellen. Je mag er natuurlijk wel naar vragen. Je bent verplicht om je identiteitskaart te overhandigen, maar je moet ze ook meteen terugkrijgen. Opkomen voor je mening is geen ordeverstoring en is niet strafbaar.
- 4** Je mag het optreden van de politie of een gerechtsdeurwaarder **fotograferen of filmen**. Je schendt de privacy en het recht op afbeelding niet als je de gezichten onherkenbaar maakt bij publicatie. Omgekeerd is het niet normaal dat de politie foto's van jou neemt terwijl je actievoert.

Sommige agenten dragen een **bodycam** waarmee ze bedreigende situaties kunnen filmen. Als ze de bodycam activeren, zijn ze verplicht om de hele interventie te filmen. Je kunt ook zelf aan hen vragen om een interventie te filmen, bijvoorbeeld als je je bedreigd voelt. Het gebruik van de bodycam moet vermeld staan in het proces-verbaal en de beelden worden bewaard in een register.
- 5** **Gerechtsdeurwaarders** zijn openbare ambtenaren met bepaalde wettelijke taken. Ze doen bijvoorbeeld vaststellingen die als bewijs gebruikt kunnen worden in een rechtszaak of brengen je officieel op de hoogte van een gerechtelijke beslissing. Tijdens een actie vermijd je best alle contact met een deurwaarder. Geef zo weinig mogelijk informatie. Je mag weigeren om je naam te geven aan een deurwaarder.
- 6** Een **administratieve aanhouding** mag niet meer dan 12 uur duren en geldt wanneer je niet beschuldigd wordt van een misdrijf. Word je wél verdacht van een misdrijf, dan riskeer je een **gerechtelijke aanhouding** die tot 48 uur kan duren.

Als de politie je arresteert, moet je bij binnenkomst en vrijlating een register tekenen. Lees het register na en laat het aanpassen als er iets niet klopt. Onderteken het pas als alles correct is.

7 De politie mag jou en je bagage **fouilleren** bij je arrestatie, als ze denkt dat de openbare orde wordt bedreigd of dat je een gevaarlijk voorwerp in je bezit hebt. Ze mag je alleen bij heel specifieke aanwijzingen uitkleden en zeker niet op straat.

8 Alles wat je zegt tijdens een **ondervraging door de politie**, bijvoorbeeld ook terwijl je in de combi zit, mag tegen jou en anderen worden gebruikt. Je hebt een absoluut recht om te zwijgen en niemand kan je verplichten om verklaringen af te leggen of iets te ondertekenen.

9 Bij een administratieve aanhouding heb je geen **recht op een advocaat**. Bij een verhoor tijdens een gerechtelijke aanhouding heb je dat recht wel. Dit is wel op je eigen kosten, tenzij je recht hebt op juridische bijstand.

10 Steden en gemeenten leggen soms **GAS-boetes** op na een protest. Je kan een verweer aantekenen bij de gemeente en in je verweerschrift verwijzen naar je fundamentele recht op protest. Je mag ook vragen om je verweer mondeling uiteen te zetten. Schakel eventueel de hulp van een advocaat in.

De uiteindelijke beslissing volgt binnen de 6 maanden na de vaststelling van de feiten. Als de GAS-boete definitief wordt opgelegd, heb je 1 maand de tijd om in beroep te gaan bij de politierechtbank. Dat doe je het beste met advies van een advocaat.

Sta op je rechten en protesteer!

- Protesteren doe je samen. Zo bescherm je elkaar en zijn er getuigen als er iets misgaat.
- De politie mag niet schelden, slaan of je vernederen. Gebeurt dat toch? Vraag dan aan een advocaat hoe je hierop het beste reageert.
- Schakel onmiddellijk een dokter in om vaststellingen te doen bij slagen en verwondingen.

De wet beschermt jou als actievoerder. Je vindt relevante wetgeving in:

- de Grondwet: artikelen 19 (vrijheid van meningsuiting), 26 (vrijheid van vergadering) en 27 (vrijheid van vereniging)
- het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: artikelen 10 (vrijheid van meningsuiting) en 11 (vrijheid van vergadering en vereniging)

Progress Lawyers Network is een groep van mensenrechtenadvocaten met een focus op zaken die maatschappelijk het verschil maken. We werken met iedereen die ijvert voor een betere wereld en kiezen resoluut kant voor rechtvaardigheid en fundamentele rechten. Want wie wil opkomen tegen onrecht, heeft altijd baat bij een juridisch steuntje in de rug.